

Četvrta lekcija

Upotreba nasilja

Je li upotreba nasilja u nekim slučajevima prihvatljiva?

Obrazovni ciljevi	Razviti kritičko mišljenje o prihvatljivosti upotrebe nasilja i o svom vlastitom ponašanju.
Učenički zadaci	Razmišljati o upotrebi nasilja i o svom vlastitom ponašanju.
Sredstva	Kartice ili listovi papira sa slučajevima iz materijala za učenike 4.4 za svaku grupu. (Nastavnik mora imati informacije o pravnom sistemu rješavanja sukoba u državi.)
Metode	Rad u manjim grupama. Kritičko razmišljanje.

Osnovne informacije

Premda krajnji cilj jeste uspostaviti svijet u kome će vladati mir, ni međunarodno pravo o ljudskim pravima niti međunarodno humanitarno pravo ne isključuju upotrebu nasilja u apsolutnom smislu. Cilj ove lekcije je podstaći učenike na kritičko razmišljanje o legitimnosti upotrebe nasilja u konkretnim slučajevima, te na razmišljanje o njihovom vlastitom ponašanju i reagiranju na nasilje koje potiče od njih ili od drugih ljudi u njihovoj okolini.

Lekcija

Razred se dijeli u grupe od četiri ili pet učenika. Učenik ili nastavnik predstavljaju slučaj br. 1 iz materijala za učenike 4.4.

Nastavnik mora imati na umu da bi moglo biti teško obraditi sva četiri slučaja na jednom času, te stoga može dati različite slučajeve različitim grupama ili se odlučiti za to da obradi samo dva od ponuđena četiri slučaja, odnosno dodati još jedan čas.

Grupe imaju zadatak da razmotre slučajeve uz pomoć pitanja koja se nalaze na karticama i da ostatku razreda usmeno prezentiraju svoj stav. Nastavnik mora imati na umu da dublje pitanje koje se razmatra jeste u kojoj mjeri treba prihvatiti upotrebu nasilja. Nakon što svaka grupa izloži svoj stav, nastavnik daje dodatne informacije vezane za slučaj, prije nego što grupama podijeli nove slučajeve.

Nastavnikov primjerak slučajeva, pitanja i dodatnih informacija:

Slučaj br. 1

Tokom antiglobalističkih demonstracija manja grupa ljudi počela je bacati kamenje na sjedište jedne čuvene transnacionalne kompanije. Policajci koji su bili na licu mjesta su to primijetili i pokušali uhapsiti počinitelje. Tokom te intervencije počinitelji su uhvatili jednog policajca i počeli ga batinati.

Pitanja:

1. Bi li bilo prihvatljivo da policijske snage upotrijebe svoje oružje i pucaju na ljude koji bacaju kamenje?
2. Bi li bilo prihvatljivo da policija interveniše koristeći automatsko oružje? (To bi bilo brže, ali bi gotovo sigurno rezultiralo s više žrtava.)
3. Bi li bilo prihvatljivo da policija čeka dok ne bude mogla intervenisati vodenim topom?
4. Bi li bilo prihvatljivo da policija ne interveniše koristeći silu kako bi izbjegla eskalaciju sukoba?

Informacije

Prema međunarodnim standardima, policija može upotrijebiti silu pod određenim uslovima. Jedan od uslova jeste da je upotreba sile neophodna i u skladu sa ciljem intervencije. Ukoliko je policajcu naređeno od strane njegovog nadređenog da intervenira na način koji se očigledno protivi navedenom pravilu, UN-ovi propisi nalažu policajcu da odbije izvršiti naređenje.

Slučaj br. 2

Zemlja X objavila je rat zemlji Y, jer zemlja Y nedvojbeno štiti i čak finansira pobunjeničke grupe koje iz nje djeluju protiv zemlje X. Njena obavještajna služba otkrila je u kojem je selu smještena grupa dobro obučanih i naoružanih pobunjenika, koji su pripremali veliki bombaški napad na jedan važan industrijski cilj.

Pitanja:

1. Bi li prihvatljivo da država X bombarduje selo tako da samo nekoliko ljudi, uključujući lokalno stanovništvo, preživi?
2. Bi li navedena metoda bila prihvatljiva nakon jasnog zahtjeva pobunjenicima da se predaju i jasnog upozorenja stanovništvu da napusti selo i okupi se na lokalnom stadionu, gdje bi im bio dopušten ulaz nakon što bi bili adekvatno pretraženi u slučaju da neko od njih ima oružje?
3. Je li prihvatljivo intervenisati ne koristeći silu? Kojih alternativnih rješenja se možete sjetiti?

Informacije

Međunarodna pravila (takozvana „Ženevska konvencija“) o ratnom pravu ne predviđaju potpunu zabranu upotrebe vojne sile, ali zabranjuju neke vrste intervencija i oružja. Jedan od principa je da se vojna sila ne bi smjela upotrijebiti protiv civilnih ciljeva, te ne bi smjela biti sveobuhvatna niti neproporcionalna: na primjer, učinjeni su ozbiljni pokušaji kako bi se izbjegle civilne žrtve uz nekorištenje najsnažnijih bombi protiv vojnih ciljeva, u situacijama gdje su dovoljne i slabije bombe. Na taj način mogu se izbjeći civilne žrtve i smrt nedužnih učesnika (takozvana „kolateralna šteta“). Međutim, kako je već spomenuto, to ne znači da „Ženevska konvencija“ o ratnom pravu smatra kolateralnu štetu neprihvatljivom, nego je samo uzima u obzir do određene mjere.

Slučaj br. 3

Gospodin X, mlađi čovjek koji radi kao tehničar u lokalnoj bolnici, uvijek pretuče svoju suprugu kada se kući vrati u pijanom stanju. Njegova je supruga jednom obavijestila policiju o tome šta povremeno mora da trpi. Jedna susjeda, koja je sasvim slučajno saznala za to, svjesna je šta se dešava u kući njenih susjeda kada god odatle čuje svađu i viku.

Pitanja:

1. Bi li susjedova žena u takvim slučajevima trebala obavijestiti policiju ili je to neprihvatljivo zadiranje u privatnost susjeda?
2. Bi li policija trebala intervenirati u situaciji ako dobije informacije od nekoga?

Informacije

“(...) Zemlje članice trebale bi osuditi nasilje nad ženama i ne bi se trebale pozivati na bilo kakve običaje, tradiciju niti vjerske razloge kako bi izbjegle svoju obavezu u smislu eliminiranja nasilja nad ženama. Zemlje članice bi svim sredstvima i bez odlaganja trebale početi primjenjivati strategiju eliminiranja nasilja nad ženama, i u tom bi cilju trebale:

(a) razmotriti, ukoliko to već nisu učinile, ratificiranje ili potpisivanje «Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena» ili se odreći pridržanog prava u smislu navedene konvencije;

(b) suzdržati se od učestvovanja u nasilju nad ženama;

(c) poduzeti sve neophodne mjere na sprečavanju, istraživanju i, u skladu sa važećom zakonskom regulativom u zemlji, kažnjavanju nasilja nad ženama, bez obzira na to jesu li navedeno nasilje počinili organi vlasti ili fizička lica (...).”

Iz UN-ove Deklaracije o ukidanju nasilja nad ženama (1993.).

Slučaj br. 4

Lea, tananog i sitnog trinaestogodišnjeg dječaka, često maltretiraju neki stariji dječaci dok se igra na lokalnom igralištu. Ovoga puta im je odgovorio da ga ne bi trebali stalno maltretirati, i da se ponašaju kao nepismeni primitivci. Kao rezultat toga, stariji dječaci počinju ga tući. Leov prijatelj ulazi u dvorište i vidi šta se dešava. I neki ljudi također vide šta se dešava dok prelaze preko igrališta na putu do kuće nakon kupovine hrane na pijaci.

Pitanja:

1. Bi li Leov prijatelj trebao intervenirati u ovom slučaju? Kako?
2. Bi li trebali intervenirati stariji ljudi? Kako?
3. Koja druga rješenja biste predložili?

Kao dodatni zadatak, učenici mogu osmisliti pismo starijim dječacima u kojem objašnjavaju šta misle o njihovom ponašanju. To bi mogao biti zadatak za domaću zadaću ili za grupe koje brže rade.